

VI. VNĚJŠÍ EKONOMICKÉ VZTAHY

A. Zahraniční obchod¹⁹

Zahraniční obchod dosáhl v roce 2004 nejpříznivějších výsledků za posledních deset let, o čemž svědčí vysoká tempa růstu dovozu i vývozu, poměrně nízký schodek obchodní bilance a změny v teritoriální a zbožové struktuře. Růst dovozu a vývozu vedl k dosažení rekordní výše obrátu zahraničního obchodu, který se proti roku 1994 zvýšil 3,6 krát. V porovnání s rokem 2003 obrát zahraničního obchodu vzrostl o 22,7 % a činil 3 449,7 mld. Kč. Na meziročním navýšení obrátu zahraničního obchodu o 638,1 mld. Kč se růst dovozu podílel 46,3 % a přírůstek vývozu 53,7 %, což se pozitivně promítlo do významného meziročního poklesu záporného salda zahraničního obchodu. V roce 2004 proti roku 2003 se v EUR zvýšil dovoz o 20,5 % a vývoz o 24,9 %, v USD vzrostl dovoz o 32,2 % a vývoz o 37,2 %.

Před vstupem i po vstupu ČR do EU byl v roce 2004 zahraniční obchod ovlivňován řadou faktorů (administrativních a ekonomických), které buď souvisely se zapojením do rozšířeného trhu EU (např. změna celních sazeb, společná zahraničně obchodní politika států EU vůči nečlenským státům), anebo s různou intenzitou působí na zahraniční obchod již dlouhodobě (vývozní a dovozní ceny, ceny průmyslových výrobců, devizový kurz CZK vůči EUR a USD, příliv přímých zahraničních investic, domácí investiční a spotřebitelská poptávka, průmyslová výroba a vnější prostředí). **Na pozitivní výsledky zahraničního obchodu v roce 2004 měl zásadní vliv právě vstup ČR do EU**, o čemž svědčí dynamika zahraničního obchodu v období květen až prosinec 2004. Zatímco obrát zahraničního obchodu vzrostl v lednu až dubnu 2004 meziročně o 16,2 %, tak v květnu až prosinci 2004 o 22,7 %.

Vývoj zahraničního obchodu v roce 2004

	Dovoz			Vývoz			Obchodní bilance	
	celkem	meziroční změny		celkem	meziroční změny		celkem	meziroční změny
	v mld. Kč		v %	v mld. Kč		v %	v mld. Kč	
1. čtvrtletí 2004	375,3	37,6	11,1	376,6	43,4	13,0	1,3	5,8
2. čtvrtletí 2004	462,4	108,9	30,8	452,7	112,5	33,1	- 9,7	3,6
3. čtvrtletí 2004	432,3	81,6	23,3	426,1	93,6	28,2	- 6,2	12,0
4. čtvrtletí 2004	466,0	67,2	16,8	458,3	93,3	25,5	- 7,7	26,1
Rok	1 736,0	295,3	20,5	1 713,7	342,8	25,0	- 22,3	47,5
v tom:								
leden až duben 2004	534,7	73,0	15,8	524,1	74,6	16,6	- 10,6	1,6
květen až prosinec 2004	1 201,3	222,3	22,7	1 189,6	268,2	29,1	- 11,7	45,9

Dovoz se zvýšil různými tempy růstu ze všech teritoriálních oblastí²⁰. Nadprůměrné relativní zvýšení provázelo dovoz z vyspělých tržních ekonomik a z evropských tranzitivních ekonomik, podprůměrné tempo růstu bylo zřejmé u dovozu z ostatních států²¹, SNS a zejména z rozvojových ekonomik. Značná část (88,0 %) absolutního růstu dovozu byla realizována zvýšením dovozem z vyspělých tržních ekonomik (73,9 % ze států EU25, 13,3 % z ostatních vyspělých tržních ekonomik a 0,8 % ze států ESVO). Z celkového meziročního navýšení dovozu z EU25 připadlo 36,9 % na růst dovozu z Německa a dalších 54,9 % (119,7 mld. Kč) na přírůstek dovozu z 9 států EU25 (Polska, Slovenska, Nizozemska, Itálie, Spojeného království, Francie, Španělska, Rakouska a z Maďarska). Ze zvýšeného dovozu z ostatních vyspělých tržních ekonomik (o 39,4 mld. Kč) činil 25,7 mld. Kč přírůstek dovozu z Japonska. Navýšení dovozu z ostatních států ovlivnil vyšší dovoz z Číny o 14,4 mld. Kč, ze SNS růst dovozu z Ruska o 5,7 mld. Kč a z Ukrajiny o 4,7 mld. Kč. Nevýznamný přírůstek dovozu z rozvojových ekonomik byl důsledkem poklesu dovozu z Malajsie o 3,9 mld. Kč a ze Singapuru o 1,9 mld. Kč. Vývoj dovozu vedl k posílení podílu vyspělých tržních ekonomik a evropských tranzitivních ekonomik a ke snížení pozice rozvojových ekonomik a SNS na celkovém dovozu; postavení ostatních států zůstalo na úrovni roku 2003.

Vývoz rostl odlišnými tempy růstu do všech teritoriálních oblastí. Nízký relativní růst zaznamenal vývoz do ostatních států a mírně podprůměrné tempo růstu provázelo vývoz do vyspělých tržních ekonomik. Vývoz do ostatních teritoriálních oblastí vykázal sice nadprůměrnou dynamiku, podíl těchto oblastí na absolutním meziročním zvýšení vývozu však činil dohromady pouze 11,1 %. Největší část (89,5 %) z celkového absolutního navýšení vývozu byla realizována vyšším vývozem do vyspělých tržních ekonomik (84,4 % do států EU25, 4,3 % do ostatních vyspělých tržních ekonomik a 0,8 % do států ESVO). Vyjma Kypru a Řecka vzrostl vývoz do všech států EU25. Pozitivní vliv na absolutní nárůst vývozu do EU25 měl hlavně vývoz do Německa, následovaný vývozem na Slovensko, do Polska, Rakouska, Maďarska, Nizozemska, Francie, Itálie, Belgie, Španělska a do Spojeného království; na tyto státy připadlo 57,3 % (165,8 mld. Kč) z růstu vývozu do EU25. Na zvýšení vývozu do ostatních vyspělých tržních ekonomik o 14,6 mld. Kč se podílel hlavně vyšší vývoz do Spojených států o 5,3 mld. Kč a do Turecka o 4,4 mld. Kč. Pozitivním jevem byl růst

¹⁹ Všechny údaje jsou (pokud není jinak uvedeno) v běžných cenách. Za rok 2003 jsou údaje definitivní podle uzávěrky k 27. srpnu 2004 a za rok 2004 jsou zpřesněné podle uzávěrky k 28. únoru 2005.

²⁰ Rozšířením EU15 na EU25 došlo od 1. května 2004 k přesunu členských států mezi jednotlivými teritoriálními uskupeními. Údaje za stejné období roku 2003 jsou proto přepočteny na členskou základnu platnou po vstupu ČR do EU, čímž je zachována jejich srovnatelnost.

²¹ Čína, Severní Korea, Kuba, Laos, Mongolsko a Vietnam.

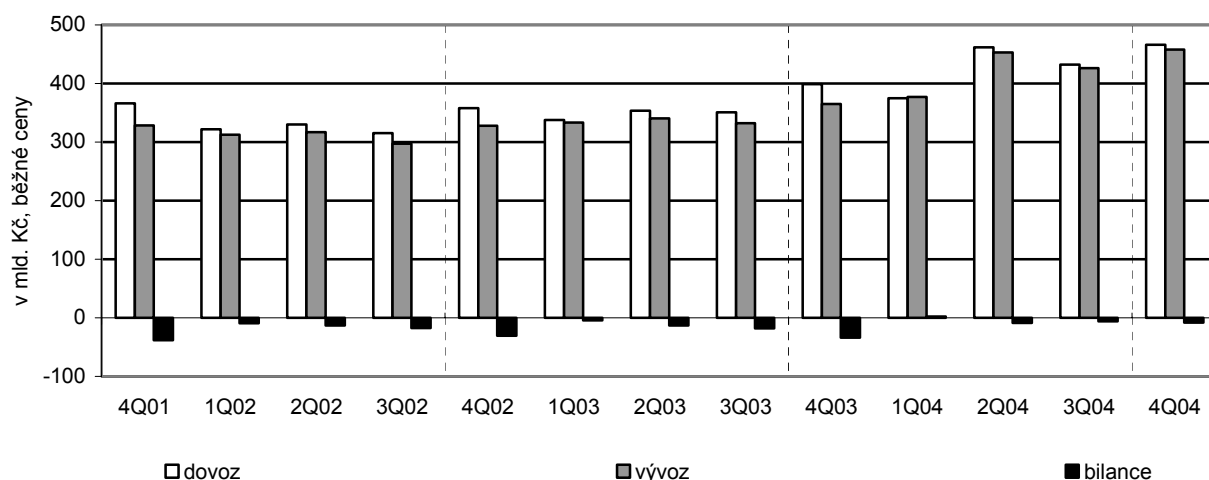
vývozu do SNS (vliv zvýšení vývozu do Ruska o 7,6 mld. Kč a na Ukrajinu o 4,5 mld. Kč), do evropských tranzitivních ekonomik (růst vývozu do Rumunska o 4,4 mld. Kč a do Bulharska o 2,0 mld. Kč) a do rozvojových ekonomik, který byl vyvolán hlavně vyšším vývozem do Spojených arabských emirátů o 2,3 mld. Kč a do Indie o 1,8 mld. Kč. Nízký růst vývozu do ostatních států byl důsledkem stagnujícího vývozu do Číny. Dosažená tempa růstu zapříčinila mírné oslabení pozice vyspělých tržních ekonomik a ostatních států ve prospěch posílení podílu rozvojových ekonomik, SNS a evropských tranzitivních ekonomik na celkovém vývozu.

Teritoriální struktura zahraničního obchodu v roce 2004

	Celkem	v tom::								
		vyspělé tržní ekonomiky	z toho:			rozvojové ekonomiky	evropské tranzitivní ekonomiky	SNS	ostatní	nesp.
			EU 25	z toho:						
				SRN	SR					
Dovoz, v mld. Kč	1 736,0	1 420,8	1 246,7	549,8	93,1	109,4	11,2	99,7	92,0	2,9
- meziroční změny, v mld. Kč	295,3	260,0	218,1	80,5	18,4	3,0	3,1	13,0	15,0	1,2
- meziroční změny, v %	20,5	22,4	21,2	17,2	24,7	2,8	37,5	15,0	19,6	73,1
Vývoz, v mld. Kč	1 713,7	1 569,4	1 472,5	620,5	145,5	54,2	38,8	41,9	8,0	1,4
- meziroční změny, v mld. Kč	342,8	306,8	289,4	113,4	36,4	14,3	10,2	13,6	0,3	- 2,4
- meziroční změny, v %	25,0	24,3	24,5	22,4	33,4	35,8	36,0	48,0	3,4	-64,1
Obchodní bilance, v mld. Kč	- 22,3	148,6	225,8	70,7	52,4	- 55,2	27,6	- 57,8	- 84,0	- 1,5
- meziroční změny, v mld. Kč	47,5	46,8	71,3	32,3	18,0	11,3	7,1	0,6	- 14,7	- 3,6
Podíly v % na celkovém										
- dovozu	100,0	81,8	71,8	31,7	5,4	6,3	0,6	5,7	5,3	0,3
- meziroční změny, v p.b.		1,2	0,4	- 0,9	0,2	- 1,1	0,1	- 0,3	0,0	0,1
- vývozu	100,0	91,6	85,9	36,2	8,5	3,2	2,3	2,3	0,5	0,1
- meziroční změny, v p.b.		- 0,5	- 0,4	- 0,8	0,5	0,3	0,2	0,3	- 0,1	- 0,2

Záporné saldo zahraničního obchodu se výrazně snížilo vlivem předstihu tempa růstu vývozu před tempem růstu dovozu o 4,5 p.b.. Krytí dovozu vývozem činilo 98,7 % proti 95,2 % v roce 2003. Teritoriálně se bilance zahraničního obchodu zlepšila u všech uskupení vyjma ostatních států, se kterými se pasivum obchodní bilance dále prohloubilo. Největší zlepšení obchodní bilance se koncentrovalo na vyspělé tržní ekonomiky, resp. státy EU25 (zvýšení kladného salda o 46,1 %), neboť s ostatními vyspělými tržními ekonomikami se pasivum obchodní bilance (66,7 mld. Kč) meziročně zhoršilo o 24,8 mld. Kč a se státy ESVO (10,5 mld. Kč) se snížilo pouze o 0,3 mld. Kč. Pozitivní dopad na obchodní bilanci mělo i zvýšení aktiva obchodní bilance s evropskými tranzitivními ekonomikami, zmírnění pasiva se SNS a zejména pak s rozvojovými ekonomikami. Z jednotlivých států největším pasivem skončil zahraniční obchod s Čínou (82,6 mld. Kč) a s Japonskem (52,7 mld. Kč) při současném jeho meziročním zhoršení o 14,2 mld. Kč a 24,4 mld. Kč, dále pak s Ruskem (47,5 mld. Kč), Itálií (17,8 mld. Kč), Tchaj-wanem (15,9 mld. Kč) a se Spojenými státy (14,9 mld. Kč). Pozitivně na meziroční zmírnění schodku zahraničního obchodu působilo zejména zvýšení kladného salda zahraničního obchodu s Německem, Slovenskem, Rakouskem, Maďarskem a s Belgií (celkově o 80,9 mld. Kč).

Zahraniční obchod v jednotlivých čtvrtletích 2001 až 2004

Ve zbožové struktuře zahraničního obchodu byl příznačný růst dovozu i vývozu pro všechny třídy SITC, docílená tempa růstu byla však rozdílná. Vývoj zbožové struktury se v roce 2004 vyznačoval zejména tím, že

- **stroje a dopravní prostředky** zaznamenaly podprůměrnou dynamiku dovozu a nadprůměrný růst vývozu. Pozice těchto výrobků na celkovém dovozu se sice mírně snížila, absolutní nárůst jejich dovozu však patřil mezi všemi třídami SITC k nejvyšším a k navýšení celkového dovozu přispěl téměř dvěma pětinami. Růst vývozu strojů a dopravních prostředků posílil jejich pozici v celkovém vývozu a určoval dynamiku celkového vývozu (na absolutním zvýšení celkového vývozu se přírůstek vývozu SITC 7 podílel 52,5 %). Vývoj zahraničního obchodu se stroji a dopravními prostředky vedl k meziročnímu navýšení kladného salda, které kompenzovalo zhoršení bilancí u všech ostatních tříd SITC (celkově o 15,6 mld. Kč). Nejvýznamnější vliv na vyšší aktivní saldo zahraničního obchodu v této zbožové třídě měl růst aktiva u silničních vozidel (o 16,7 mld. Kč), zařízení k telekomunikaci a záznamu a reprodukci zvuku (o 14,3 mld. Kč) a u strojů a zařízení všeobecně užívaných v průmyslu (o 8,9 mld. Kč) a snížení pasiva u elektrických zařízení, přístrojů a spotřebičů (o 16,2 mld. Kč);

- **polotovary a materiály** si udržely druhou nejvýznamnější pozici v celkové struktuře zahraničního obchodu. Nadprůměrný růst jejich dovozu však vedl k posílení podílu na celkovém dovozu a podprůměrná dynamika jejich vývozu zapříčinila oslabení podílu na celkovém vývozu. Kladné saldo zahraničního obchodu s polotovary a materiály zůstalo i přes meziroční snížení druhým nejvyšším ze všech tříd SITC. Nižší aktivní saldo u této třídy bylo důsledkem hlavně vyššího pasiva u neželezných kovů (o 6,7 mld. Kč) a u železa a oceli (o 3,3 mld. Kč);

- **průmyslové spotřební zboží a zboží j.n.** při nadprůměrném růstu dovozu a podprůměrné dynamice vývozu posílilo pozici na celkovém dovozu a oslabilo postavení na celkovém vývozu a současně meziročně snížilo kladnou bilanci zahraničního obchodu. Vysoké aktivum se koncentrovalo pouze do dvou položek, a to do nábytku a jeho dílů (21,3 mld. Kč) a prefabrikovaných budov, výrobků zdravotnických a instalačních (10,1 mld. Kč). Téměř všechny ostatní dvoumístné položky této třídy SITC vykázaly schodek obchodní bilance;

- **chemikálie a příbuzné výrobky** zaznamenaly podprůměrné tempo růstu dovozu při současně vysokém relativním růstu vývozu. Schodek zahraničního obchodu s uvedenými výrobky se sice meziročně prohloubil a patřil mezi všemi třídami SITC opětovně k nejvyšším, díky zvýšení vývozu nebylo však jeho meziroční prohloubení již tak výrazné jako v předchozích letech (např. v roce 2003 proti roku 2002 o 10,1 mld. Kč). Vysoký schodek (33,5 mld. Kč) s meziročním zhoršením o 2,3 mld. Kč přetrvával u léčiv a farmaceutických výrobků, plastů v prvotní formě a u plastických hmot v neprvotních formách,

- **surové materiály nepoživatelné a minerální paliva** vlivem podprůměrného růstu dovozu a zároveň nejvyššího tempa růstu vývozu ze všech tříd SITC navýšily schodek zahraničního obchodu nevýznamně. Jeho hodnota zůstala nadále vysoká a reprezentovala 41,4 % dovozu uvedených výrobků. Největší pasivum vykázala ropa, ropné výrobky a příbuzné materiály (60,7 mld. Kč) a topný plyn, zemní i průmyslové vyráběný (32,1 mld. Kč);

- **zemědělské a potravinářské suroviny a výrobky** při nadprůměrné dynamice dovozu i vývozu zaznamenaly meziroční nárůst záporného salda. Největší pasivum s meziročním zhoršením zaznamenala zelenina a ovoce (15,4 mld. Kč) a krmiva pro zvířata (5,8 mld. Kč).

Zbožová struktura zahraničního obchodu v roce 2004

	Celkem	v tom:					
		zemědělské a potravinářské suroviny a výrobky	surové materiály nepoživatelné a minerální paliva	chemikálie a příbuzné výrobky j.n.	polotovary a materiály	stroje a dopravní prostředky	průmyslové spotřební zboží a zboží j.n.
	0 + 9	0 + 1 + 4	2 + 3	5	6	7	8 + 9
Dovoz, v mld. Kč	1 736,0	85,5	174,7	193,1	360,4	733,2	189,1
- meziroční změny, v mld. Kč	295,3	17,1	26,0	28,6	70,5	117,0	36,1
- meziroční změny, v %	20,4	25,0	17,5	17,4	24,3	19,0	23,5
Vývoz, v mld. Kč	1 713,7	57,1	102,3	105,4	386,0	867,2	195,7
- meziroční změny, v mld. Kč	342,8	11,5	24,5	24,8	69,6	180,0	32,4
- meziroční změny, v %	25,0	25,3	31,4	30,8	22,0	26,2	19,8
Obchodní bilance, v mld. Kč	22,3	- 28,4	- 72,4	- 87,7	25,6	134,0	6,6
- meziroční změny, v mld. Kč	47,5	- 5,6	- 1,5	- 3,9	- 1,0	63,1	- 3,6
Struktura dovozu, v %	100,0	4,9	10,1	11,1	20,8	42,2	10,9
- meziroční změny, v p.b.		0,1	- 0,2	- 0,3	0,7	- 0,6	0,3
Struktura vývozu, v %	100,0	3,3	6,0	6,2	22,5	50,6	11,4
- meziroční změny, v p.b.		0,0	0,3	0,3	- 0,6	0,5	- 0,5

Zahraníční obchod se zbožovými položkami zařazenými do High Technology Products (HT) zaznamenal v roce 2004 podprůměrné tempo růstu dovozu (13,7 %) i vývozu (19,3 %). V roce 2004 proti roku 2003 podíl dovozu HT položek na celkovém dovozu klesl na 15,0 % z 15,9 % a podíl vývozu HT položek na celkovém vývozu se snížil na 11,9% z 12,4 %. Záporné saldo zahraničního obchodu s HT položkami meziročně kleslo o 1,5 mld. Kč a dosáhlo 56,7 mld. Kč. V dovozu i ve vývozu HT položek dominovaly elektronika a telekomunikační zařízení a výpočetní technika s celkovým podílem 69,9 % na dovozu HT položek a 75,0 % na vývozu HT položek. Tyto dvě HT položky významně ovlivnily (avšak opačným směrem) celkový schodek zahraničního obchodu. Příznivě působil zahraniční obchod

s výpočetní technikou, který skončil aktivem 18,4 mld. Kč, negativní vliv měl zahraniční obchod s elektronikou a telekomunikačním zařízením, který vykázal schodek 47,7 mld. Kč.

Pozitivní vliv vývoje dovozních a vývozních cen, resp. směnných relací na **výši schodku zahraničního obchodu** v roce 2004 v porovnání s rokem 2003 poněkud oslabil. V roce 2004 meziročně vzrostl reálně dovoz o 18,8 % a vývoz o 22,3 %.

Vývoj obchodní bilance v běžných cenách a ve stálých cenách v roce 2004

	2004				
	1. čtvrtletí	2. čtvrtletí	3. čtvrtletí	4. čtvrtletí	rok
Meziroční deflátor dovozu, v % ¹⁾	100,5	102,1	102,0	101,1	101,4
Meziroční deflátor vývozu, v % ¹⁾	101,8	103,1	102,2	101,2	102,2
Směnná relace ²⁾	101,3	101,0	100,2	100,1	100,8
Obchodní bilance v běžných cenách, v mld. Kč	1,3	- 9,7	- 6,2	- 7,7	- 22,3
Obchodní bilance ve stálých cenách, v mld. Kč	- 3,6	- 13,8	- 6,9	- 8,0	- 32,3
Vliv cen, v mld. Kč	4,9	4,1	0,7	0,3	10,0

¹⁾ Propočty jsou provedeny pomocí indexů cen dovozu a indexů cen vývozu podle jednotlivých skupin SITC na dvě místa. Při deflaci vývozu výpočetní techniky (SITC 75) byly použity (shodně s odborem čtvrtletních národních účtů) indexy cen dovozu této techniky, což ovlivnilo změnu deflátorů vývozu.

²⁾ Směnné relace jsou propočteny z cenových deflátorů.

Podle propočtů ovlivnily v roce 2004 **dovozní ceny** zvýšení dovozu v běžných cenách o 24,9 mld. Kč a **vývozní ceny** navýšení vývozu v běžných cenách o 34,9 mld. Kč.

B. Platební bilance

(zpracovala ČNB)

Běžný účet skončil za rok 2004 schodkem ve výši 143,3 mld. Kč, který byl o 17, 4 mld. Kč nižší než v roce 2003.

Platební bilance

v mld. Kč

	1.Q.2003	2. Q. 2003	3. Q. 2003	4. Q. 2003	1.Q.2004	2. Q. 2004	3. Q. 2004	4. Q. 2004
Běžný účet	-6,857	-38,117	-49,505	-66,136	-13,748	-37,883	-55,575	-36,053
Kapitálový účet	-0,040	- 0,036	0,011	-0,017	0,380	0,508	3,171	-18,076
Finanční účet	34,097	22,732	33,031	67,233	5,279	44,968	54,487	76,190
Změna rezerv (- nárůst)	-12,296	2,549	-0,659	-2,497	-6,859	1,202	-0,609	-0,517

Pasivum obchodní bilance bylo vykázáno v rozsahu 22,3 mld. Kč, což ve srovnání s předchozím rokem představuje zlepšení o 47,5 mld. Kč. V celoročním výsledku se příznivě promítla rychlejší dynamika vývozu v běžných cenách než u dovozu.

V **bilanci služeb** vzniklo za rok 2004 aktivum ve výši 12,5 mld. Kč s meziročním snížením o 0,8 mld. Kč. Aktivní saldo dopravy dosáhlo 33,7 mld. Kč a zlepšilo se proti výsledku roku 2003 o 6,9 mld. Kč, zejména vlivem zvýšených příjmů z prodeje dopravních služeb. Přebytek bilance cestovního ruchu ve výši 48,8 mld. Kč se meziročně zvýšil o 2,9 mld. Kč. Růst čistých příjmů ze zahraničního cestovního ruchu byl důsledkem růstu počtu zahraničních návštěvníků ubytovaných převážně v hromadných ubytovacích zařízeních vyšší kategorie. Pozitivní vliv na dynamiku příjmů měl rozvoj „víkendové turistiky“ (především z Velké Británie). Pasivum bilance ostatních služeb ve výši 70,0 mld. Kč se proti roku 2003 prohloubilo o 10,5 mld. Kč. Zvýšení na straně výdajů bylo důsledkem vyšší poptávky po nákupu služeb finančních, telekomunikačních i zprostředkovatelských, pronájmu strojů a zařízení a právních služeb. Růst příjmů byl patrný ve vyšším rozsahu u finančních služeb a poskytování služeb v rámci přímých investic.

V **bilanci výnosů** vznikl v roce 2004 schodek ve výši 139,5 mld. Kč, jeho prohloubení v porovnání s rokem 2003 představuje 19,7 mld. Kč. Příčinou zhoršení schodku bylo výrazné zvýšení objemu výdajů spojených s růstem převodů investičních výnosů do zahraničí při poklesu příjmů výnosové bilance, ovlivněné zejména snížením pracovních příjmů českých občanů zaměstnaných v zahraničí.

V **bilanci běžných převodů** dosáhl výsledný přebytek za rok 2004 celkem 6,1 mld. Kč, což proti roku 2003 znamená snížení o 9,7 mld. Kč. Tento vývoj byl důsledkem především poklesu příjmů ze soukromých převodů plynoucích z dobíhající výplat zajištění v souvislosti s povodněmi, výplat penzí a příspěvků na různé účely. V rámci převodů vládního sektoru vzrostly odvody daní a sociálních příspěvků za zahraniční pracovníky do zahraničí.

Kapitálový účet skončil za rok 2004 pasivním saldem ve výši 14 mld. Kč. V tomto výsledku se promítly zejména transakce realizované během 4. čtvrtletí, spojené s odpuštěním částí pohledávek vládního sektoru v souvislosti s mezivládními dohodami o vypořádání částí aktiv z období centrálně plánované ekonomiky. V příjmech převažovaly převody prostředků z unijních fondů soudržnosti. Příjmy a výdaje za ostatní transakce byly objemově méně významné

a souvisely především s obchodováním s nehmotnými statky (patenty, licence, ochranné známky) a převody majetku migrantů.

Na **finančním účtu** platební bilance se během uplynulého roku zvýšil čistý příliv zahraničních zdrojů na 180,9 mld. Kč, což v porovnání s rokem 2003 představuje růst o 23,8 mld. Kč. Nejvíce zdrojů pochází z přímých zahraničních investic a dále z portfoliových investic. Rovněž u položky ostatních investic byl vykázán příliv zdrojů, i když v nižší míře než v roce 2003.

Čistý příliv zdrojů v oblasti **přímých investic** dosáhl podle předběžných údajů za rok 2004 částky 100,7 mld. Kč. Meziročně tato položka finančního účtu zaznamenala nárůst zdrojů o 47,2 mld. Kč. Přímé investice ze zahraničí celoročně vykázaly aktivní saldo ve výši 114,7 mld. Kč. Meziročně příjmy vzrostly o 55,4 mld. Kč. Do základního kapitálu českých podniků bylo včetně odhadu reinvestovaného zisku investováno 104,4 mld. Kč. Příliv ostatního kapitálu v rámci přímých investic ve výši 10,3 mld. Kč představuje čerpání nově poskytnutých úvěrů od mateřských zahraničních společností. Zahraniční investice směřovaly zejména do zpracovatelského průmyslu (48 %). Významný podíl vykazují i investice do odvětví obchodu a služeb (17,2 %), do nemovitostí (12,3 %) a dále do finančních služeb (11,5 %). Nejvíce investic pocházelo tradičně ze zemí Evropské unie (Nizozemsko, Německo, Rakousko, Slovensko, Francie, Švýcarsko). Z mimoevropských zemí byly významné investice z USA a Japonska.

Přímé investice českých subjektů do zahraničních podniků vykázaly za rok 2004 čistý odliv ve výši 14 mld. Kč, což ve srovnání s předchozím rokem představuje růst 8,2 mld. Kč. České investice směřovaly zejména do odvětví výroby a rozvody elektřiny, plynu a vody (66,9 %), do obchodu a služeb (10,7 %) a dále do zpracovatelského průmyslu (10,8 %) a do nemovitostí (7,9 %). Rozhodující objem investic byl umístěn do Bulharska a na Slovensko.

V oblasti **portfoliových investic** byl dosažen čistý příliv zdrojů ve výši 62,2 mld. Kč. V předchozím roce byl u této položky naopak vykázán celkový odliv v rozsahu 35,7 mld. Kč.

Na straně aktiv došlo k odlivu zdrojů do zahraničí ve výši 61,1 mld. Kč. Domácí investoři nakupovali především dlouhodobé zahraniční obligace (33,8 mld. Kč), i když v menším objemu než v předchozím roce (89,5 mld. Kč). Saldo investic českých subjektů do zahraničních majetkových cenných papírů dosáhlo 27,3 mld. Kč, což ve srovnání s rokem 2003 představuje zvýšení odlivu zdrojů do zahraničí o 32,9 mld. Kč. Rozhodující část portfoliových investic cca 90 % směřovala do zemí Evropské unie (zejména do Německa, Nizozemí, Lucemburska a Rakouska). Do cenných papírů USA bylo investováno pouze 5,2 % českých investic.

Čistý příliv zahraničních portfoliových investic (na straně pasiv) za rok 2004 ve výši 123,3 mld. Kč meziročně vzrostl o 75,1 mld. Kč. Tento příliv souvisel zejména s nákupy tuzemských dluhopisů (103,7 mld. Kč, tj. o 85,7 mld. Kč více než v roce 2003) emitovaných jak na našem, tak i na zahraničních trzích. V průběhu roku 2004 se uskutečnily v zahraničí čtyři významné emise vládního i podnikového sektoru v celkovém rozsahu 60 mld. Kč. V obchodování s domácími akciemi převýšily nákupy prodeje o 19,6 mld. Kč, což meziročně znamená pokles zdrojů o 10,6 mld. Kč. Nerezidenti vlastní korunové instrumenty zejména z odvětví peněžnictví a pojišťovnictví, energetiky a telekomunikací. Z teritoriálního hlediska nejvíce investic pochází z Velké Británie, USA, Lucemburska, SRN a Rakouska.

Čistý odliv kapitálu ve výši 1,5 mld. Kč byl vykázán u položky **finančních derivátů**. V roce 2003 skončily tyto obchody naopak aktivním saldem v rozsahu 3,9 mld. Kč. Tato položka však svým rozsahem nemá významnější vliv na výsledek celkového finančního účtu platební bilance.

U položky **ostatních investic** došlo během roku 2004 k čistému přílivu kapitálu ze zahraničí ve výši 19,6 mld. Kč. Meziročně to však představuje pokles zdrojů o 115,9 mld. Kč. Největším příjemcem zahraničních zdrojů (v saldu 37,2 mld. Kč) byl podnikový sektor. Rovněž vládní sektor zaznamenal aktivní saldo ve výši 32,1 mld. Kč. Na tomto výsledku se významným způsobem podílely operace spojené s vypořádáním pohledávek vytvořených v době centrálně plánované ekonomiky. Na straně pasiv pokračovalo čerpání úvěrů od EIB na odstraňování škod z povodní a budování dopravní infrastruktury. Naopak odliv zdrojů do zahraničí ve výši 50,4 mld. Kč vykázaly komerční banky. Na straně aktiv došlo k růstům jejich krátkodobých úložek na účtech v zahraničí a na straně pasiv byl vykázán pokles vkladů zahraničních bank a klientů.

Po vyloučení vlivu kurzových pohybů **devizové rezervy ČNB** za rok 2004 vzrostly o 6,8 mld. Kč. Tento vývoj je výsledkem transakcí ČNB v rámci klientských operací a odprodeje části výnosů z devizových rezerv.

Stav devizových rezerv ke konci roku 2004 vykázal částku 636,2 mld. Kč, což meziročně představuje jejich pokles o 55,3 mld. Kč. Na tomto poklesu se projevilo silné zhodnocení koruny jak vůči EUR, tak i k americkému dolaru. Dosažený stav rezerv by postačoval k úhradě 3,9 měsíčního dovozu zboží a služeb, což odpovídá mezinárodně uznávanému standardu.

C. Devizový kurz koruny

(zpracovala ČNB)

Nominální kurz koruny k euru za rok 2004 dosáhl průměrné roční hodnoty 31,9 Kč/EUR a meziročně oslabil o 0,2 %. Jeho měsíční vývoj se vyznačoval v 1. pololetí (zejména v 1. čtvrtletí) meziročním oslabením a naopak od července do konce roku (rychleji ve 4. čtvrtletí) trvalým posilováním kurzu koruny. Mezi hlavní příčiny apreciačního vývoje lze zařadit jednorázové zvýšení nabídky deviz na trhu spojené s několika většími transakcemi, expektace spojené s privatizací státního majetku v roce 2005 a přetrvávající pozitivní sentiment vůči středoevropskému regionu na

mezinárodních finančních trzích. Kurzová očekávání navíc pozitivně ovlivňoval poměrně významně meziročně se snižující deficit obchodní bilance.

Nominální kurz koruny vůči dolaru meziročně posílil o 8,9 % na průměrnou roční úroveň 25,7 Kč/USD. Příčinou výrazného meziročního posílení koruny bylo především oslabování dolaru na světových trzích. Zpevnění kurzu koruny vůči dolaru se zrychlilo zejména ve 4.čtvrtletí, kdy kurz meziročně posílil o 12,4 %.

Index nominálního efektivního kurzu koruny (rok 2000 = 100) posílil v meziročním průměru o 0,3 %. Rozsah posílení byl zmírňován zejména vývojem kurzu koruny vůči slovenské koruně.

Index reálného efektivního kurzu koruny (rok 2000 = 100) se meziročně zvýšil o 2,7 % v cenách průmyslových výrobců a o 0,2 % ve spotřebitelských cenách. Vývoj obou ukazatelů ovlivnil jak kurzový vývoj koruny vůči euru i dolaru, tak rychlejší růst tuzemských cen v porovnání s cenami v euroregionu, přičemž výraznější rozdíl byl u cen průmyslových výrobců.